

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

**ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ Й
АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Херсон – 2020

УДК 336.221:338.43

О-16

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ
«Херсонський державний аграрний університет»
(протокол №8 від 28 травня 2020 р.)*

Рецензенти:

**Крюкова Ірина
Олександрівна**

- доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Одеський державний аграрний університет

**Маренич Тетяна
Григорівна**

- доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка

**Плаксієнко
Валерій Якович**

- доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії

О-16 Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: [колективна монографія] / за заг. ред. Мармуль Л. О. — Херсон: Айлант, 2020. — 332 с.

У колективній монографії розглядаються теоретичні та практичні основи сучасних технологій та майбутнє обліку і оподаткування діяльності підприємств різних галузей економіки в умовах євроінтеграційних процесів, проаналізовано проблемні аспекти та перспективи розвитку контрольно-аудиторської діяльності, досліджено основні тенденції модернізації економіки і стимулювання економічної активності суб'єктів агробізнесу та сільських територій в контексті адаптації до світового розвитку.

Видання передбачене для науковців і практиків у сфері бухгалтерського обліку і оподаткування, контрольно-аудиторської діяльності, агробізнесу, керівників і фахівців підприємств, здобувачів закладів вищої освіти.

УДК 336.221:338.43

ISBN 978-966-630-261-1

© Мармуль Л. О., 2020

ПЕРЕДМОВА		
(Ю.Є. Кирилов, д.е.н., професор, ректор, Л.О. Мармуль, д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....		6
РОЗДІЛ 1		
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МАЙБУТНЄ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....		7
1.1	Способи та методи податкового контролю як інструменти виявлення податкових правопорушень (Пристемський О.С. д.е.н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	7
1.2	Теоретичні і практичні аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств (Новак Н.П. д.е.н., доцент, Богатчук О.П. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	24
1.3	Розвиток підходів до формування консолідованої звітності (Сакун А.Ж. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	36
1.4	Теорія і практика обліку розрахунків за виплатами працівникам (Скрипник С.В. к.е.н., доцент, Зотова І.В. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	48
1.5	Особливості обліку запасів підприємства на основі вітчизняних та міжнародних стандартів (Пристемський О.С. д.е.н., професор, Супрун Я.С. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).	66
РОЗДІЛ 2		
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНТРОЛЬНО-АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....		80
2.1	Обліково-аналітичні процедури аудиту оборотних активів малих підприємств (Мармуль Л. О. д.е.н., професор, Стеценко І.І. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	80
2.2	Комерційна розвідка на підприємстві: поняття, суть, вимоги до персоналу (Перезовова І.В. д.е.н., професор, Максименко Т.О. аспірант кафедри підприємництва та маркетингу, Мізерак А.Б. магістр з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Душугін А. П., м. Івано-Франківськ, Україна).....	95

2.3	Сучасні теоретичні та методологічні аспекти аудиту (Рагуліна І.І. к.е.н., доцент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, Рагуліна М.М. перекладач, бюро перекладів «Еталон», м. Харків, Україна).....	113
2.4	Організація внутрішньогосподарського контролю розрахунково-касових операцій (Коваль С.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	133
2.5	Теоретичні та організаційні основи податкового контролю в Україні (Круковська О.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	148
2.6	Порядок здійснення державного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю: новації та зміни (Шепель І.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	162
РОЗДІЛ 3 МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ І СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДО СВІТОВОГО РОЗВИТКУ		177
3.1	Інструменти управління соціально-економічною безпекою агропідприємств (Антошкіна Л.І. д.е.н., професор, Антошкін В.К. д.е.н., доцент, Рунчева Н.В. д.е.н., професор, Бердянський університет менеджменту і бізнесу м. Бердянськ, Україна).....	177
3.2	Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів (Мохненко А.С. д.е.н., професор, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна).....	187
3.3	Методичні засади економічної оцінки конкурентоспроможності галузей тваринництва (Пилипенко К. д.е.н, доцент, Полтавська державна аграрна академія. Полтава, Україна).....	201
3.4	Вплив інвестиційного клімату на формування фінансових та інвестиційних потоків аграрних підприємств (Боровік Л.В. д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	213
3.5	Економіко-географічний аналіз динаміки розвитку сільського господарства херсонської області та його модернізація в умовах євроінтеграційних процесів (Бабушкіна Р. О. к. с.-г. н., доцент, Мельниченко С. Г. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	228
3.6	Гендерні аспекти сільського розвитку (Карташова О.Г. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», Губа М.І. к.е.н., доцент, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна).....	242

3.7	Інвестиційна привабливість та методи її оцінки (Ковальов В.В. к.е.н., доцент, Федорчук О.М. к.е.н., доцент, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна).....	259
3.8	Однопродуктова модель оптимального розвитку аграрного підприємства (Лобода О.М. к.тех.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	271
3.9	Підвищення активності виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу промислового виноградарства в умовах інтеграційних процесів (Минкіна Г.О. к.с.-г.н., доцент, Минкін М.В. к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	285
3.10	Концептуальні аспекти розвитку підприємництва в Україні (Рудік Н.М. к.с.-г.н., доцент ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	299
3.11	Обґрунтування та економічний аналіз інноваційних технологій вирощування та глибокої переробки льону олійного подвійного призначення (Рудік О.Л. д.с.-г.н., доцент ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	310

ПЕРЕДМОВА

Активні заходи, що вживаються Україною для розвитку суб'єктів агробізнесу, сільських громад та сільських територій в умовах загальноекономічних трансформацій наразі потребують науково обґрунтованого підходу до реформування всіх інституційних ділянок, що неможливе без модифікації та гармонізації бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі світовими стандартами. Традиційне узгодження систем бухгалтерського обліку з системою контролю та економічного аналізу, покликане своєчасно реагувати на існуючі ризики та загрози, нині повинне бути доповнене новітніми механізмами, які б дозволили оперативніше, гнучкіше та результативніше регулювати існуючі процеси.

Проблематика досліджень сформульована з різних точок зору, під кутом багатогранності авторських поглядів. У монографії використані різні методи досліджень, як загальнонаукові (діалектичний, історичний, монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу), так і спеціальні економічні, серед яких статистико-економічні, облікові, балансовий, розрахунковий, математичного моделювання та програмування тощо). Монографічне дослідження є поєднання авторських підходів та сприятиме підвищенню корисності обліково-аналітичної інформації в прийнятті управлінських рішень, захисту бізнесу від зовнішніх і внутрішніх загроз, оптимізації способів і напрямів розвитку сільськогосподарського виробництва і життєзабезпечення сільських територій.

Видання здійснюється в рамках реалізації науково-дослідної теми «Розвиток системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання галузей аграрної сфери та інфраструктури сільських територій» Херсонського державного аграрного університету (номер державної реєстрації 0117U007278).

Монографія має теоретичну і практичну спрямованість, становить професійний інтерес для науковців, здобувачів вищої освіти, працівників сфери економіки, широкого загалу читачів, які цікавляться означеною проблематикою.

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МАЙБУТНЄ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1 Способи та методи податкового контролю як інструменти виявлення податкових правопорушень

Проведення економічних реформ в Україні здійснюється сьогодні в умовах загострення кризових явищ, причому фінансова криза в державі обтяжена кризою політичною. Зростає соціальна напруженість в суспільстві. Зміни, що вносяться в податкове законодавство, спрямовані насамперед на збільшення доходної частини бюджету, скорочення видатків на держапарат та покращення фінансування Збройних Сил України. Податкова система, і так недосконала, спрямована на реалізацію лише фіскальної функції. Суб'єкти господарювання звикли до частих змін в законодавстві та навчилися адаптуватись до них. Тому до платників податків необхідно застосовувати ефективні методи та способи податкового контролю як дієвого інструменту виявлення податкових правопорушень. Саме податковий контроль повинен вирішувати завдання щодо детінізації української економіки (легалізації доходів усіх учасників ринку), зменшення податкової заборгованості та збалансованості податкової системи [1].

Сталий розвиток країни залежить від рівня наповнюваності її бюджету за рахунок різних платежів, найбільшу питому вагу серед яких становлять податкові надходження. З урахуванням кризової ситуації, яка склалася в країні, та із зростанням рівня тіньової економіки проблема наповнюваності бюджету стає найголовнішою. Одним із напрямків її вирішення є розробка системи контролюючих заходів, в основу яких будуть покладені способи податкового контролю, що має дозволити податковим органам контролювати рівень сплати податків та зборів з боку платників. Податковий контроль – це складний і обмежений у часі проведення та кількості перевіряючих, залежно від виду

документальної перевірки, процес. При здійсненні цього процесу необхідно використовувати набір способів та методів досягнення поставлених цілей. У зв'язку з цим виникає проблема правильного формування методології податкового контролю, під якою розуміють послідовність і порядок застосування окремих методів податкового контролю та її організації з метою якісного проведення податкового контролю. Згідно зі статтею 62 Податкового кодексу України податковий контроль здійснюється такими способами (рис.1).

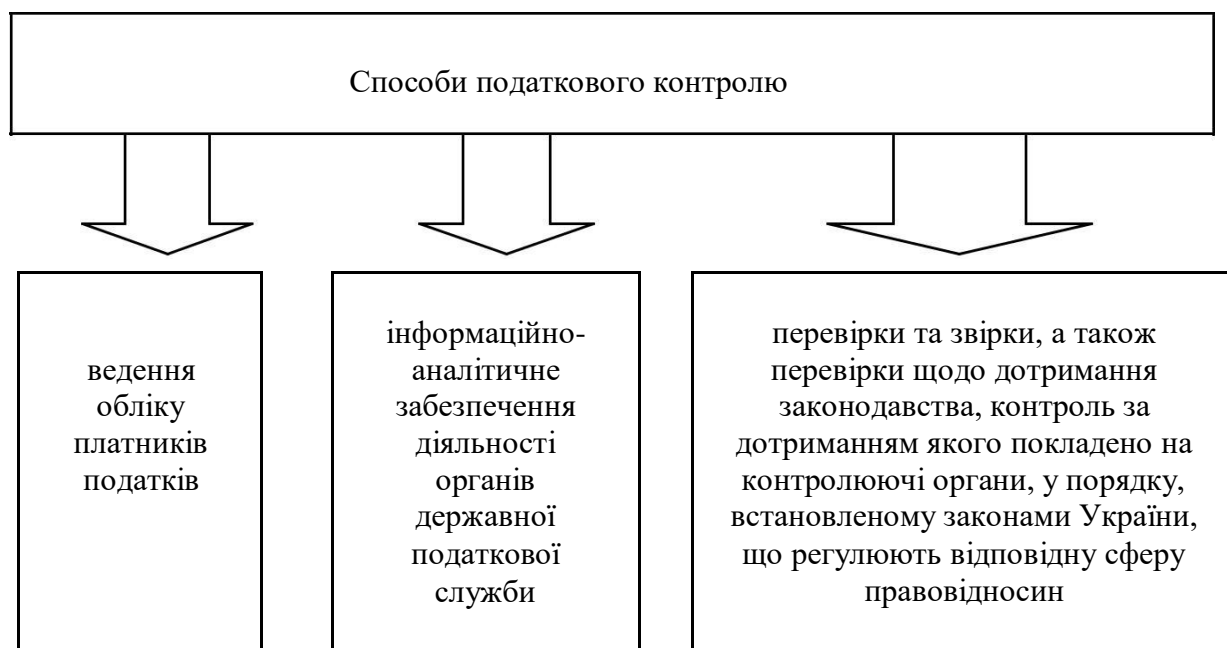

Рис. 1. Способи податкового контролю

Перший спосіб податкового контролю, який здійснюється шляхом ведення обліку платників податків, більшою мірою відноситься до процедури податкового адміністрування, ніж до податкового контролю, оскільки у визначенні податкового контролю, наведеного в статті 61 Податкового кодексу України, жодного слова про облік платників податків не наводиться. Тому детально зупинимося на двох інших способах податкового контролю. Порядок здійснення цього способу податкового контролю висвітлено в главі сьомій Податкового кодексу України. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державної податкової служби – це комплекс заходів із збору,

опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання органами державної податкової служби покладених на них функцій та завдань. Основу інформаційно-аналітичного забезпечення складає податкова інформація, яка становить сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності й необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України [2]. Для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державної податкової служби використовується інформація, що отримана (рис. 2).

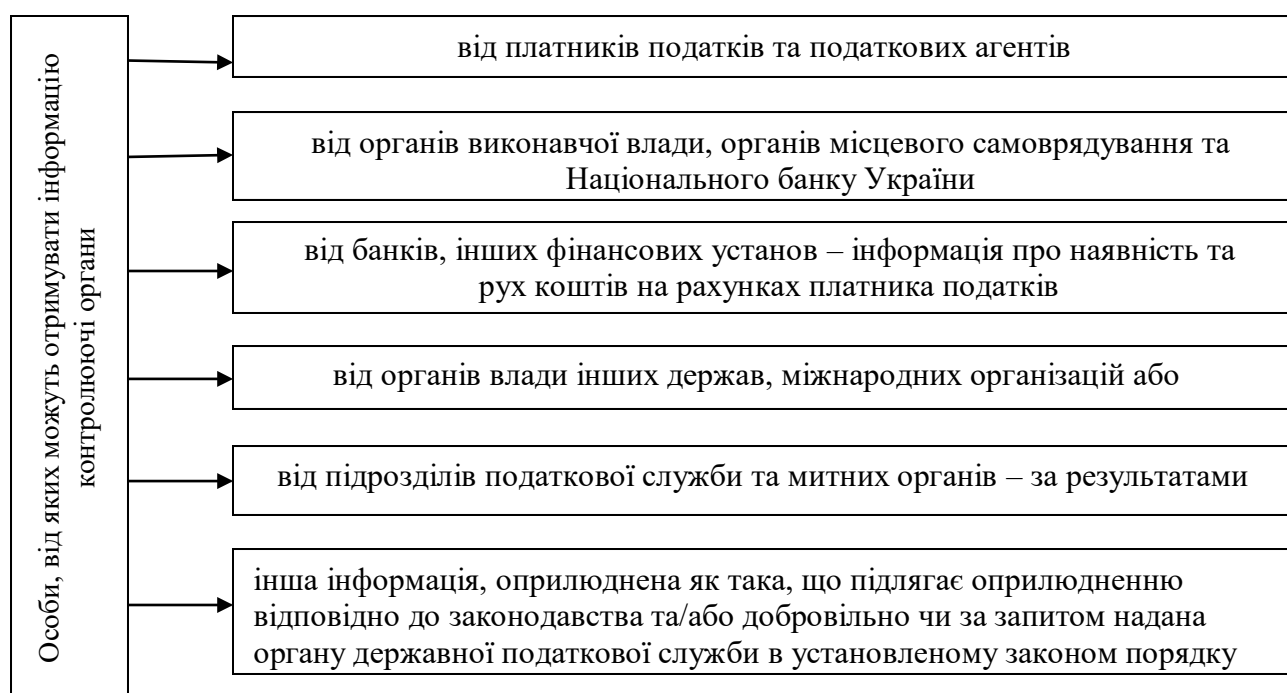

Рис. 2. Джерела надходження інформації до податкових органів

Від платників податків контролюючі органи можуть отримувати інформацію:

- що міститься в податкових деклараціях, розрахунках, інших звітних документах;

- що міститься у наданих великими платниками податків в електронній формі копіях документів з обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), у первинних документах, які ведуться в електронній формі, реєстрах

бухгалтерського обліку, фінансовій звітності, інших документах, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів;

- про фінансово-господарські операції платників податків; про застосування реєстраторів розрахункових операцій.

Від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та Національного банку України податкові органи можуть отримувати таку інформацію:

- про об'єкти оподаткування, що надаються та/або реєструються такими органами. Зазначена інформація повинна містити, зокрема, вид, характеристики, індивідуальні ознаки об'єкта оподаткування (в разі наявності), за якими його можна ідентифікувати;

- про результати здійснення державного контролю за господарською діяльністю платника податків;

- що міститься у звітних документах (крім персоніфікованої статистичної інформації, фінансових звітів), які подаються платником податків органам виконавчої влади та/або органам місцевого самоврядування;

- про встановлені органами місцевого самоврядування ставки місцевих податків, зборів та надані такими органами податкові пільги;

- про експортні та імпорتنі операції платників податків;

- про дозволи, ліцензії, патенти, свідоцтва на право провадження окремих видів діяльності. Така інформація повинна містити, зокрема:

- найменування платника податків, якому видані такі дозволи, ліцензії, патенти;

- податковий номер або реєстраційний номер облікової картки фізичної особи;

- вид дозвільного документа;

- вид діяльності, на провадження якої видано дозвільний документ;

- дату видачі дозвільного документа;

- строк дії дозвільного документа, інформацію про припинення (зупинення) дії дозвільного документа із зазначенням підстав такого

припинення (зупинення);

- сплату належних платежів за видачу дозвільного документа;

- перелік місць провадження діяльності, на яку видано дозвільний документ. Податкова інформація безоплатно надається органам державної податкової служби періодично або на окремий письмовий запит органу державної податкової служби у такі терміни:

Періодично, крім інформації про результати здійснення державного контролю за господарською діяльністю платника податків. Органами виконавчої влади та місцевого самоврядування щомісяця протягом 10 календарних днів місяця, що настає за звітним, стосовно інформації про об'єкти оподаткування, що надаються та/або реєструються такими органами, про дозволи, ліцензії, патенти, свідоцтва на право провадження окремих видів діяльності.

Органами виконавчої влади та місцевого самоврядування протягом 10 календарних днів з дня подання такої звітності відповідному органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, стосовно інформації, що міститься у звітних документах (крім персоніфікованої статистичної інформації, фінансових звітів), які подаються платником податків органам виконавчої влади та/або органам місцевого самоврядування.

Органами місцевого самоврядування не пізніше 10 календарних днів з дати набрання чинності відповідним рішенням, стосовно інформації про встановлені органами місцевого самоврядування ставки місцевих податків, зборів та надані такими органами податкові пільги.

Спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи у строк, визначений спільним наказом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі митної справи та центрального органу державної податкової служби України, але не рідше ніж кожні 10 календарних днів, стосовно інформації про експортні та імпорتنі операції платників податків.

Інформація, що міститься у документах з обліку доходів, витрат та інших

показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинних документах, які ведуться в електронному вигляді, реєстрах бухгалтерського обліку, фінансовій звітності, інших документах, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів, надається великими платниками податків в електронному вигляді щокварталу протягом 10 календарних днів після закінчення податкового (звітного) кварталу до спеціалізованих органів державної податкової служби, де обліковуються такі великі платники податків.

Порядок подання інформації органам державної податкової служби та отримання ними інформації за їх письмовим запитом визначається Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1245 [3].

Письмовий запит про подання інформації надсилається платнику податків або іншим суб'єктам інформаційних відносин за наявності хоча б однієї з таких підстав:

за результатами аналізу податкової інформації, отриманої в установленому законом порядку, виявлено факти, які свідчать про порушення платником податків податкового, валютного законодавства, законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби;

для визначення рівня звичайних цін на товари (роботи, послуги) під час проведення перевірок;

щодо платника податків подано скаргу про ненадання таким платником податків податкової накладної покупцю або про порушення правил заповнення податкової накладної;

виявлено недостовірність даних, що містяться у податкових деклараціях, поданих платником податків;

у разі проведення зустрічної звірки;

в інших випадках, визначених податковим кодексом України.

Органи державної податкової служби мають право звернутися до платників податків та інших суб'єктів інформаційних відносин із письмовим запитом про подання інформації (вичерпний перелік та підстави надання якої встановлено законом), необхідної для виконання покладених на органи державної податкової служби функцій, завдань, та її документального підтвердження. В окремих випадках зазначений запит може надсилатися з використанням засобів телекомунікаційного зв'язку з накладенням електронного цифрового підпису органу державної податкової служби.

Такий запит підписується керівником (заступником керівника) органу державної податкової служби і повинен містити перелік інформації, яка запитується, та документів, що її підтверджують, посилання на норми закону, відповідно до яких орган державної податкової служби має право на отримання такої інформації, а також підстави для надіслання запиту.

Запит вважається врученим, якщо його надіслано поштою листом з повідомленням про вручення за податковою адресою або надано під розписку платнику податків або іншому суб'єкту інформаційних відносин або його посадовій особі.

Платники податків та інші суб'єкти інформаційних відносин зобов'язані подавати інформацію, визначену у запиті органу державної податкової служби, та її документальне підтвердження протягом одного місяця з дня, що настає за днем надходження запиту, якщо інше не передбачено Податковим кодексом. У разі коли запит складено з порушенням вимог, наведених вище, платник податків звільняється від обов'язку надавати відповідь на такий запит. Дана норма вступає у суперечність з іншими нормами Податкового кодексу, оскільки відповідь на запит податкових органів має надаватися протягом 10 календарних днів (стаття 73) або 10 робочих днів (стаття 78).

У разі коли за результатами перевірок інших платників податків або за результатами аналізу податкової інформації виявлено факти, що свідчать про можливі порушення платником податків податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної

податкової служби, платник податків зобов'язаний надати пояснення та їх документальне підтвердження на обов'язковий письмовий запит органу державної податкової служби протягом 10 робочих днів з дня надходження запиту.

Відповіді на запити щодо надання податкової інформації від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування надаються протягом одного місяця, якщо інше не передбачено законом.

Інформація про наявність і рух коштів на рахунках платника податків надається банками та іншими фінансовими установами контролюючим органам за рішенням суду. Для отримання такої інформації контролюючий орган звертається до суду.

Лист суб'єкта інформаційних відносин, що надсилається на запит органу державної податкової служби, повинен містити: номер та дату запиту органу державної податкової служби, на який надається відповідь; інформацію, що запитується органом державної податкової служби. У разі коли запит складено з порушенням вимог, суб'єкт інформаційних відносин звільняється від обов'язку надавати відповідь на такий запит.

Отримана від платників податків податкова інформація може зберігатися та опрацьовуватися в інформаційних базах органів державної податкової служби або безпосередньо посадовими (службовими) особами органів державної податкової служби.

З метою отримання податкової інформації органи державної податкової служби мають право проводити зустрічні звірки даних суб'єктів господарювання щодо платника податків.

Зустрічні звірки не є перевітками і проводяться в порядку, визначеному Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року 1232 [28] та Наказом Державної податкової адміністрації України від 22 квітня 2011 року № 236 [4].

Зустрічною звіркою вважається співставлення даних первинних бухгалтерських та інших документів суб'єкта господарювання, що здійснюється

органами державної податкової служби з метою документального підтвердження господарських відносин з платником податків та зборів, а також підтвердження відносин, виду, обсягу і якості операцій та розрахунків, що здійснювалися між ними, для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку платника податків.

Зустрічні звірки проводяться у суб'єктів господарювання, щодо здійснення операцій з якими під час перевірки платника податків та зборів виникають сумніви стосовно факту здійснення таких операцій або якщо існують розбіжності задекларованих у деклараціях з податку на додану вартість показників податкового кредиту та податкових зобов'язань.

З метою проведення зустрічної звірки орган державної податкової служби (ініціатор) надсилає органу державної податкової служби (виконавцю), на обліку в якого перебуває суб'єкт господарювання, запит про проведення зустрічної звірки для підтвердження отриманих від платника податків та зборів даних.

Орган ДПС – виконавець – протягом трьох робочих днів проводить на підставі отриманих від суб'єкта господарювання документів зустрічну звірку.

Зустрічна звірка може бути проведена органом державної податкової служби (ініціатором) самостійно у разі, коли суб'єкт господарювання перебуває на обліку в тому ж органі державної податкової служби, в якому перебуває платник податків, або в межах одного населеного пункту.

У разі відсутності запитуваної органом державної податкової служби (ініціатором) інформації орган державної податкової служби (виконавець) протягом двох робочих днів з дня отримання запиту надсилає завірений печаткою запит про подання інформації та її документального підтвердження суб'єкту господарювання за його адресою (місцезнаходженням, податковою адресою) рекомендованим листом з повідомленням про вручення чи особисто вручає суб'єкту господарювання або його законному чи уповноваженому представникові під розписку.

Уразі встановлення фактів, що не дають змогу провести зустрічну звірку

суб'єкта господарювання, зокрема, у зв'язку із зняттям з обліку, встановленням відсутності суб'єкта господарювання та/або його посадових осіб за місцезнаходженням (податковою адресою), відповідальний підрозділ не пізніше двох робочих днів від дати надходження запиту складає акт про неможливість проведення зустрічної звірки суб'єкта господарювання, реєструє його у Журналі реєстрації довідок про результати проведення зустрічної звірки.

Облік запитів на проведення зустрічних звірок у суб'єктів господарювання здійснюється органами державної податкової служби – як ініціаторами, так і виконавцями.

У разі отримання від суб'єкта господарювання інформації, визначеної у запиті, та її документального підтвердження (протягом одного місяця з дня, що настає за днем надходження суб'єкту господарювання запиту) орган державної податкової служби проводить зустрічну звірку.

Орган державної податкової служби (виконавець), який проводить зустрічну звірку, складає довідку за наявності інформації, для отримання якої надіслано запит органом державної податкової служби (ініціатором), та її документального підтвердження.

Довідка підписується суб'єктом господарювання (уповноваженим представником) і посадовими особами органу державної податкової служби та особисто вручається суб'єкту господарювання або його законному (уповноваженому представникові) під розписку або надсилається суб'єкту господарювання за його адресою рекомендованим листом із повідомленням про вручення у десятиденний термін.

У разі відмови суб'єкта господарювання від підписання довідки посадовими особами органу ДПС складається відповідний акт у довільній формі, що засвідчує факт такої відмови, та реєструється в Журналі реєстрації довідок/актів. Довідка про проведення зустрічної звірки підлягає реєстрації в органах державної податкової служби – як ініціатора, так і виконавця.

Електронні копії підписаного керівником (заступником керівника) органу ДПС супровідного листа про результати проведення зустрічної звірки,

складеної довідки/акта, інших документів та наданих суб'єктом господарювання матеріалів не пізніше наступного робочого дня від дати їх складання надсилаються до органу ДПС – ініціатора за допомогою інформаційної системи "Зустрічні звірки".

У разі непідтвердження господарських відносин із суб'єктом господарювання зазначені матеріали (один примірник складених працівниками органу ДПС довідок/актів та належним чином завірені копії отриманих від суб'єкта господарювання матеріалів) одночасно із направленням електронних копій надсилаються органу ДПС – ініціатору поштою із повідомленням про вручення, при цьому отримана від суб'єкта господарювання інформація та її документальне підтвердження залишається органу ДПС – виконавцю.

У разі неможливості проведення зустрічної звірки суб'єкта господарювання разом із актом органу ДПС – ініціатору – надсилаються належним чином засвідчені копії наявних матеріалів, що підтверджують цей факт, матеріалів щодо вжитих заходів з метою проведення зустрічної звірки, а також інших наявних в органі ДПС матеріалів, що мають або можуть мати відношення до питань запиту і не підтверджують дані платника податків, наведені в такому запиті.

Отримана від платника податків інформація та її документальне підтвердження в подальшому використовується для проведення зустрічних звірок і повинна бути відпрацьована в комплексі з іншими документами суб'єкта господарювання при проведенні чергової документальної планової або позапланової перевірки суб'єкта господарювання з метою підтвердження повноти відображення результатів здійснених господарських операцій у податковому та бухгалтерському обліку.

Результати проведеної зустрічної звірки суб'єкта господарювання підлягають врахуванню в результатах перевірки платника податків органом ДПС – ініціатором – та долучаються до матеріалів такої перевірки.

При отриманні матеріалів зустрічної звірки після закінчення перевірки платника податків орган ДПС – ініціатор:

- у разі підтвердження реальності здійснення господарських відносин із суб'єктом господарювання (їх виду, обсягу, якості, розрахунків тощо) долучає матеріали зустрічної звірки до матеріалів перевірки;

- у разі непідтвердження реальності здійснення господарських відносин із суб'єктом господарювання (їх виду, обсягу, якості, розрахунків тощо) здійснює заходи щодо проведення документальної позапланової перевірки такого платника податків.

Одним із напрямів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної податкової служби є надання податкових консультацій.

Податкова консультація – це допомога контролюючого органу конкретному платнику податків стосовно практичного використання конкретної норми закону або нормативно-правового акта з питань адміністрування податків чи зборів, контроль за справлянням яких покладено на такий контролюючий орган [5].

За зверненням платників податків контролюючі органи надають безоплатно консультації з питань практичного використання окремих норм податкового законодавства протягом 30 календарних днів, що настають за днем отримання такого звернення даним контролюючим органом.

Податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію. За вибором платника податків консультація надається в усній, письмовій або електронній формі.

Консультації надаються органом державної податкової служби або митним органом, у якому платник податків перебуває на обліку, або вищим органом державної податкової служби, або вищим митним органом, якому такий орган адміністративно підпорядкований, а також центральним органом державної податкової служби, або спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи.

Контролюючі органи мають право надавати консультації виключно з тих питань, що належать до їх повноважень. Центральний орган контролюючого

органу проводить періодичне узагальнення податкових консультацій, які стосуються значної кількості платників податків або значної суми податкових зобов'язань, та затверджує наказом узагальнюючі податкові консультації, які підлягають оприлюдненню.

Не може бути притягнуто до відповідальності платника податків, який діяв відповідно до податкової консультації, наданої йому у письмовій або електронній формі, а також узагальнюючої податкової консультації, зокрема, на підставі того, що в майбутньому така податкова консультація або узагальнююча податкова консультація була змінена або скасована.

Платник податків може оскаржити до суду як правовий акт індивідуальної дії податкову консультацію контролюючого органу, викладену в письмовій або електронній формі, яка, на думку такого платника податків, суперечить нормам або змісту відповідного податку чи збору.

Визнання судом такої податкової консультації недійсною є підставою для надання нової податкової консультації з урахуванням висновків суду. При здійсненні будь-якого процесу слід використовувати набір методів досягнення поставлених цілей.

Методи є похідними від форм. Кожній формі відповідають кілька методів, їх обирають залежно від конкретних завдань, що ставлять перед собою контролюючі органи. Від правильного підбору методів податкового контролю залежить його ефективність та вплив суб'єкта контролю на його об'єкт.

Метод – це сукупність прийомів та операцій практичного і теоретичного освоєння дійсності. Поролло Е. В. пропонує визначати методи податкового контролю як прийоми, способи або засоби його здійснення [6, с. 120]. На думку Ногіної О. А. метод податкового контролю – це сукупність прийомів, які використовуються уповноваженими органами для встановлення об'єктивних даних про повноту та своєчасність сплати податків і зборів, а також про виконання покладених на осіб інших податкових зобов'язань [7, с. 125].

Хмільовська К. В. під методами податкового контролю розуміє сукупність прийомів, які дають можливість комплексно досліджувати достовірність

встановлення об'єкта оподаткування і розрахунків податків та інших податкових платежів [8, с. 36].

На думку Хомутенко В. П., метод податкового контролю є сукупністю специфічних принципів, напрямків, способів і прийомів у процесі визначення законності, достовірності податкової звітності та повноти, правильності і своєчасності сплати податків та обов'язкових платежів до бюджету, на основі дослідження фактичного стану об'єкта контролю [9, с. 93].

На думку автора, визначення методу податкового контролю має базуватися на визначенні самого податкового контролю. Тому пропонується під податковим контролем розуміти сукупність способів та прийомів, за допомогою яких контролюючі органи здійснюють систему заходів з метою контролю правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, правильності складання та своєчасності подання податкових декларацій (розрахунків), а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Кожен з науковців виділяє певні методи податкового контролю, які мають використовуватися у процесі його здійснення. Детальний розгляд загальнонаукових методів податкового контролю вважається недоцільним, оскільки ці методи мають широку сферу застосування.

Прикладні методи податкового контролю передбачають здійснення контрольних-перевірочних заходів за допомогою документації, яку веде платник податків у процесі здійснення своєї діяльності (первинні документи, податкові реєстри, податкова декларація (розрахунок)).

До цієї групи методів, зокрема, відносяться:

1. Суцільний метод – передбачає перевірку всіх операцій, які здійснює платник податків. Даний метод податкового контролю застосовується при перевірках дотримання підприємствами норм валютного законодавства [10].

2. Вибірковий метод – передбачає перевірку окремих операцій, які проводив

платник податків. Перелік операцій, які можуть перевірятися за допомогою цього методу, податкові органи мають встановлювати на основі проведення доперевірочного аналізу. В основу мають бути покладено ті проблеми, які виникали у платника податків з веденням податкового обліку у попередніх податкових (звітних) періодах. Так, найбільш проблемні місця мають перевірятися суцільно, а ті, в яких помилок не було виявлено, – вибірково.

Комбінований метод – становить собою синтез суцільного та вибіркового методів. Арифметична та методологічна перевірку є найбільш поширеними методами податкового контролю, оскільки за рахунок їх застосування можна визначити суми занижень податкових зобов'язань у податковій звітності. З урахуванням того, що більшість суб'єктів господарювання з 2011 року мають надавати звітність в електронному вигляді, цей метод є найменш трудомістким. Метод хронології – передбачає перевірку документів підприємства на предмет їх групування за датою здійснення господарських операцій та відображення в хронологічному порядку.

Метод зіставлення – передбачає зіставлення даних первинної документації з даними податкових реєстрів та податкової звітності, даних податкових реєстрів і податкової звітності, даних основної частини податкової звітності та додатків до неї. Цей метод дозволяє виявити помилки при відображенні однієї операції в різних документах. Також цей метод може бути застосовано при зіставленні даних інвентаризації, яка проводилась підприємством, та фактичними показниками, наведеними у первинних документах.

Хронометраж – процес спостереження за веденням господарської діяльності платника податків, який здійснюється під час проведення фактичних перевірок та застосовується органами державної податкової служби з метою встановлення реальних показників щодо діяльності платника податків, яка здійснюється на відповідному місці її провадження [5].

Моніторинг – передбачає спостереження за діяльністю платника податків з метою збору якомога більшого обсягу інформації та розробки на цій основі плану податкової

перевірки даного платника податків.

Огляд – дозволяє податковому інспектору на власний погляд побачити об’єкт податкового контролю та після цього робити певні висновки. Наприклад, податковий інспектор може оглянути, яким чином здійснюється виробничий процес будь-якого виду продукції, та встановити необхідність використання для його виготовлення певної кількості матеріальних ресурсів.

Соціологічно-психологічні методи податкового контролю мають велике значення для результатів його здійснення. До таких методів можна віднести:

1) заохочення працівників податкової інспекції, що передбачає преміювання податкових інспекторів, які виявили великі суми податкових правопорушень у сфері оподаткування. Але при цьому не слід забувати про можливість перевищення працівниками податкових органів своїх вповноважень з метою нарахування якомога більших розмірів штрафних санкцій;

2) заохочення платників податків до дотримання законодавчих норм шляхом збільшення періодичності проведення планових податкових перевірок;

3) масово-роз’яснювальну роботу, мета якої – донести до платників податків значення їх дії для бюджету країни, наслідки їх протиправних дій;

4) опитування як метод податкового контролю, що дозволяє податковим інспекторам виявити недоліки в роботі платника податків, на які слід звернути особливу увагу при проведенні процедури податкової перевірки.

Податковим кодексом України законодавчо не встановлені методи податкового контролю, тобто відсутній перелік прийомів і способів в якості методів податкового контролю. У зв’язку з цим автори робіт, присвячених податковому контролю, по різному визначають методи податкового контролю. Також не врегульованими Кодексом залишаються завдання, принципи та способи здійснення хронометражу податковими органами у процесі контрольної-перевірочної роботи.

Для подальшого вдосконалення податкового контролю слід застосовувати нові, прогресивні способи та методи впливу на платників, які полягають в

максимальному обмеженні участі платника в податковому процесі та в зменшенні його потенційної можливості мінімізації податкових зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Князькова В.Я. Фіскальна ефективність податкового контролю та напрями його покращення. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право № 3 (74) 2014. – С. 116-123.
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – С. 31–39.
3. Порядок періодичного подання інформації органам державної податкової служби та отримання інформації зазначеними органами за письмовим запитом: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1245 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 1. – С. 103–105.
4. Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації та проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок : Наказ Державної податкової адміністрації України від 22 квітня 2011 року № 236 // Вісник податкової служби України. – 2011. – № 19. – С. 10–13.
5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229–230. – С. 1–56.
6. Поролло Е. В. Налоговый контроль : принципы и методы проведения / Е. В. Поролло. – М.: Гардарики, 1996. – 242 с.
7. Ногина О. А. Налоговый контроль: вопросы теории. – СПб.: Питер, 2002. – 160 с.
8. Хмільовська А. В. Організаційні засоби податкового контролю. – К.: Кондор, 2001. – 240 с.
9. Чернявський О. П. Організація і методика податкових перевірок: навч. посібн. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.
10. Порядок оформлення результатів документальних перевірок з питань дотримання податкового, валютного та іншого законодавства : Наказ Державної податкової адміністрації України від 22 грудня 2010 року № 984 // Вісник податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 55–59.

Наукове видання

**ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКУ,
ОПОДАТКУВАННЯ Й АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ ТА
СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В
УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ISBN 978-966-630-261-1

За загальною редакцією д.е.н., професора Л.О. Мармуль
Відповідальний за випуск – А.Ж. Сакун
Технічний редактор – Дудченко С.Г.

Віддруковано з готових оригінал-макетів.
Підписано до друку 29.05.2020 р. Формат 60 x 84 1/16.
Папір офсетний. Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 20,75. Наклад 300 прим.

Віддруковано в ТОВ “Айлант”,
73000, Україна, м. Херсон, пров. Пугачова, 5/20.
Свідоцтво про реєстрацію ХС №1 від 20.08.2000 р.
Тел.: 050-396-08-91.